

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

JÁMBOR GELLÉRT

Egy nemi erkölcs elleni bűncselekmény-sorozat felderítése¹

1973. január 4-én 18 óra körül a Békéscsaba–Gyula vasútvonal Fényes vasúti megállóhely kivilágítatlan részén egy ismeretlen férfi megtámadta, fojtogatta és ütlegette a hazafelé tartó *K. Dorotya* 25 éves fényesi lakost, majd ellenállásának megtörése után közöszült vele. Az eset után *K. Dorotya* értesítette a Békéscsabai Rendőrkapitányságot. A helyszíni szemle és az azonnal megkezdett adatgyűjtés sikertelen maradt, és még a tettes menekülési irányát sem sikerült megállapítani, mert a fagyos talajon nem maradtak lábnyomok. A sértett szerint az elkövető 35-40 éves, kb. 180 cm magas, erős testalkatú férfi, aki hosszú, világos színű esőkabátot és mélyen a fejére húzott, sötét színű svájcisapkát viselt.

1973. január 17-én, 18 és 19 óra körül hasonló körülmények között támadta meg ismeretlen férfi *D. Mária* 15 éves kereskedőtanulót, a fényesi vasúti megállótól mintegy két kilométerre lévő tanyájuk közelében. A sértett vonattal érkezett Békéscsabáról, és a sáros dűlőúton egyedül indult hazafelé. A tanyai bejáró közelében egy férfi körvonalait látva futni kezdett, de a támadó utolérte, majd a száját befogta, fojtogatta, a földre döntötte és közöszült vele. Egy alkalommal *D. Mária* kiáltani tudott, ezt a tanyán tartózkodók meghallották, és a segítségére siettek. A védekező sértett közben megharapta a támadó bőrkesztyűvel fedett ujját.

Az érkezők közeledtére a tettes elmenekült, a helyszínen hagyva egy sildes sapkát és egy balkezes, olajjal szennyezett, báránybéléses bőrkesztyűt, amelynek hüvelykujja szakadt volt. Sikerült egy gumicsizmás lábnyomot is felfedezni, az elmosódottsága miatt azonban a méretét nem lehetett pontosan megállapítani. A nyomkövető kutya rövid idő múlva nyomot veszített. *D. Mária* a támadóját mintegy 160 cm magas, erős testalkatú férfiként írta le, akinek az arcát egy sötét anyagból készült álarc fedte. Az üldöző hozzátartozók a tettes mozgásából és természetéből arra következtettek, hogy az *P. Pál* 43 éves környékbeli lakos lehet. Ezt a feltevést megerősítette a sértett vallomása is,

¹ Az itt publikált cikkhez forrással szolgált a következő tanulmány: Dénes Miklós – Zsila József: A békéscsabai szatír. Belügyi Szemle, 1979/4., 85–95. o.

aki felismerni vélte a támadója hangját. A nyomozás P. Pálról több terhelő adatot állapított meg, így például az elkövetés időpontjára vonatkozó alibijét is megdöntötte. A helyszínen talált kesztyűben a hozzátartozói felismerni vélték P. Pálét, továbbá korábban a találthoz hasonló sapkája volt, és az elmúlt farsangon a szomszédjait álarcosan ijesztgette. Az adatok alapján a *rendőrség P. Pált őrizetbe vette, és gyanúsítottként kihallgatta*, valamint szakértő bevonásával sor került a helyszínen talált tárgyak vizsgálatára és azonosítására. A sapkában talált hajszálak alapján adott szakvélemény szerint *P. Pál kizárható volt az elkövetők köréből*, így megszüntették ellene az eljárást.

A nyomozás folyamán a környéken *több olyan nőt kutattak fel*, akiket 1973. január eleje óta ismeretlen férfi követett vagy üldözött, de vallomásukból csak pontatlan személyleírást lehetett összeállítani. Az esetek jól példázák az induktív profilalkotás hátrányait, amikor is a hasonló bűncselekmények elkövetőiről rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján alkotják meg az elkövető személyiségprofilját. Ez azonban csupán egy átlagnak tekinthető (átlagos elkövető). A profilalkotás alapját ilyen esetben a már elkészült tanulmányok, statisztikai adatok, elemzések, bűnügyi nyilvántartások adatai és a profilalkotó személyes tapasztalatai adják. Igaz, hogy így viszonylag gyorsan elkészíthető az elkövető személyiségrajza, és az elkészítése sem igényel speciális szakismereteket, viszont az induktív módszerrel elkészített profil nagy hátránya, hogy rövid és túl általános.² Ezért a nyomozás kezdetén a gyorsnak remélt eredmény nem hozta meg a várt sikert, s az elkövető még mindig szabadlábon volt. Az induktív profilalkotás módszere nem vezetett el az elkövetőhöz, mivel az nem más, mint a rendelkezésre álló, nemi erkölcs elleni bűncselekményeket sorozatban elkövető személy vizsgálatán alapuló tanulmány, amely szerint az ilyen elkövetők hasonló korú és azonos bőrszínű áldozatokat támadnak meg. Az első támadás alapján, amikor is egy 25 éves fehér bőrű nőt ért szexuális támadás, arra kellene következtetni, hogy az elkövető egy kb. 25 éves, fehér bőrű férfi.³ A nyomozás későbbi adatai ezt megcáfolták.

Az adatgyűjtést a rendőrség kiterjesztette a Békéscsaba–Gyula–Sarkad vasútvonalon utazókra is. A bűncselekmény-sorozat megszakítása érdekében a rendőrkapitányság az esti órákban *figyelőszolgálatot* szervezett a békéscsabai pályaudvaron és a Békéscsaba–Sarkad vasútvonal megállóhelyeinek környékén. A rendőrség feltevése szerint a tettes is vonattal érkezett a kiszemelt állomásra, az áldozatát esetleg a vonaton választja ki, de az is feltehető, hogy

---

² Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: *Kriminálisztika*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2009, 224. o.

³ Uo.

korábbi vonattal érkezett, mint a sértettek. Mivel a figyelés nem hozott eredményt, és jó néhány hétig újabb bűncselekmény sem történt, így a rendőrség megszüntette a nagy erőket lekötő figyelést.

1973. február 23-án 18 órakor, a fűrjesi vasúti megálló közelében egy ismeretlen férfi megtámadta a 20 éves B. Ilonát. A cselekmény kísérleti stádiumban maradt, mivel a dulakodás közben a támadó sapkája leesett, és feltehetően a felismeréstől félve elmenekült. A tettes álarcot viselt, és a sértett megvilágítására egy kisméretű zseblámpát használt. A fejcsúcsán kopaszodó hajú férfiban a sértett felismerni vélte a helyi tévesz állatorvosát, akinek az ellenőrzése, majd kizárása nagy feladat volt. Több hónapos szünet után, 1973. június 13-án 22 órakor a fényesi tanyák egyikének nyitott ablakán bemászott egy férfi, és az ott egyedül alvó nőt fojtogatva, ráfeküdt. A dulakodás zajára felébredő hozzátartozók a tettest menekülésre készítették. A helyszínen egy 43-as tornacipő nyomát sikerült rögzíteni.

1973. október 1-jén 19 órakor a 44-es műúton, a Békéscsabától mintegy 14 km-re kerékpáron haladó nőt egy kivilágítatlan kerékpárral közlekedő ismeretlen elkövető az út menti árokba lökte, fojtogatta, nemi szervét fogdos-ta, és megöléssel fenyegette. Egy motorkerékpáros közeledtére a tettes a kerékpárját hátrahagyta, és a közeli gyümölcsösön át elmenekült. A kerékpárról a rendőrség megállapította, hogy azt fél évvel azelőtt Gyula külterületéről lopták el. 1973. október 17-én a fényesi területeken még egy kerékpáros támadás történt, a sértett egy 51 éves nő volt.⁴

Az eddigiekből megállapítható, hogy a bűncselekmények megsokszorozódása az enyhébb évszakokra jellemző, vagyis alapvetően szezonális jellegű, ami egyik jellemzője az erőszakos közönségeknek.⁵ A másik lényeges megállapításunk az lehet, hogy az eddigi büntettek a Békéscsaba közelében lévő fényesi tanyák közelében történtek, ebből a geografikus nyomkeresés elmélete szerint az következik, hogy a tettes jól ismerte a környéket, az otthona is ezen a területen van, és az áldozatai is az otthona közvetlen közelében vagy annak környékén találhatók. A nemi erőszak elkövetése egyébként is a lakóhelyhez közelebb történik, mivel kevésbé megtervezett bűncselekményről van szó. A legkisebb erőfeszítés elve szerint ugyanis, ha több helyszín jön szóba az elkövetés lehetséges helyszíneként, minden más körülmény pedig változatlan, a legközelebb eső lesz a célpont. A legkisebb erőfeszítés elve alapján a helyszín megválasztása szorosan kötődik ahhoz az erőfeszítéshez,

---

⁴ Dénes Miklós – Zsila József: i. m. 85–86. o.

⁵ Erre nézve lásd Barta Endre: A nemi erkölcs elleni bűncselekmények nyomozása. Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2000, 10. o.

amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetéséhez alkalmaz.⁶ Esetünkben az elkövető a lakóhelyéhez viszonylag közeli helyszíneket választott ki a tette elkövetéséhez. A környezetpszichológusok a bűncselekmény helyszínéig vezető útszakaszt az elkövető személyisége, ismeretei, előfeltételezései és a helyszín, valamint a támadás célja közötti interakcióknak tekintik, amelyek lényege a kockázatok mérlegelése. Egy környezetpszichológus, *Canter* feltételezte például, hogy a választott helyszín természete sokat elárul az elkövető szándékáról és tapasztalatairól. Rámutatott, hogy vannak bizonyos bűnözőtípusokra jellemző helyszínválasztási sémák, attól függően, hogy a bűncselekmény elkövetésekor hol van a lakóhelyük.⁷ Jelen ügyben a feltételezett tettes kiválóan ismerte Békéscsabát és a közvetlen környékét jelentő fényesi tanyák térségét. A helyszínválasztásra pedig az jellemző, hogy az elkövető a bűncselekmény-sorozat kezdetén még csak a „szárnyait bontogatta”, és a lehető legnagyobb biztonságra törekedett, mivel az elkövetés helyeként elhagyatott, a lakóhelyéhez viszonylag közeli, de mégis félreeső helyszíneket szemelt ki, és sötétedés után csapott le az áldozataira, nehezítve ezzel a lelepleződését. Itt fontos megemlíteni, hogy az elkövetés időpontja rendszerint szoros kapcsolatban áll az elkövetés helyével. Az éjszakai órákban főleg a városok vagy községek gyéribben lakott, kevésbé forgalmas területein, az arra haladók sérelmére nyílik meg a lehetőség a bűncselekmény elkövetésére. Gyakran válnak sértetté az esti órákban a tömegközlekedési eszközökkel (vonat, távolsági busz) utazó magányos személyek.⁸ A békéscsabai szatír sorozatos nemi erkölcs elleni bűncselekményei az esti, éjszakai órákban történtek, vagyis a tettes elfogása érdekében a rendőrségnek az éjszakai órákra kellett mozgósítania az erőit.

A nyomozás verziói

Az ismeretlen tettesű ügyekben – mint a jelen ügy is – a tettesre vonatkozóan mindig két alapverziót állíthatunk fel: az egyik szerint az ismeretlen elkövető már volt büntetve, illetve még büntetlen előéletű. Büntetlen előéletű elkövető esetén a különböző nyilvántartásokban való keresgélés nem segít, azonban ilyen esetben az ismeretlen tettes utáni kutatást, a sértett és a tanúk által adott személyleírások mellett, előmozdíthatja az elkövetőről készült mo-

---

⁶ Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: i. m. 417. o.

⁷ Uo. 418. o.

⁸ Barta Endre: i. m. 10–11. o.

zaikkép összeállítása és sokszorosítása is. Ilyenkor az alapverzió kiegészülhet azzal is, hogy nem nemi erkölcs elleni, hanem más, de azzal rokon bűncselekményi kategóriába tartozó deliktumot már elkövetett. Ezért egyfelől ajánlott számításba venni az erőszakos, garázda jellegű bűncselekmények miatt elítélt, másfelől az e kategóriába tartozó (vagy nemi erkölcs elleni) szabálysértés miatt eljárás alá vont személyek körét is. A kigyűjtött személyek cselekményeit, személyleírását össze kell vetni az inkriminált ügyben szereplő adatokkal, és a hasonlóságokat kell vizsgálni, majd a szűrőn fennmaradó személyek ellenőrzését el kell végezni. Itt nyújt segítséget a sértett és a tanúk által adott személyleírás: ők testközelből látták az elkövetőt, s pontosítani lehet a mozaikképet is.⁹ Jelen ügyben a nyomozás későbbi szakaszában feltárt adatok alapján a nyomozóknak ismeretlen, nyilvántartásokban nem szereplő tettessel volt dolguk. Ezért az ügy felgöngyöltése érdekében kezdetben a következő feltevéseket kellett megfogalmazniuk.

A tettes módszeréből és az elkövetés egyre durvuló tettlegességéből nyilvánvalóvá vált, hogy a sorozat folytatódni fog. Mivel a sértettek ellenállásának megtörésére erőszakot (ütést, fojtást) alkalmazott, *tartani lehetett attól, hogy erősebb ellenállás vagy a lelepleződés veszélye esetén megöli az áldozatát*. Ezeket figyelembe véve a felderítés irányítását a Békés Megyei Rendőr-főkapitányság bűnüldözési osztálya vette át. Összegezve és értékelve a nyomozás eddigi megállapításait, felállították az ismeretlen tettesre vonatkozó verziókat:

- a cselekményeit Békéscsabáról kiindulva követi el, tehát helyi lakos, vagy tartósan itt él, dolgozik, ezért jó a helyismerete;
- a sértetteket nem ismeri, az áldozatait utazás közben választhatja ki, esetleg huzamosabb ideig követi őket;
- egyedülálló férfi, aki a gátlásai miatt normális ismeretség útján nem tud szexuális kapcsolatot létesíteni;
- cselekményei előtt szeszes italt nem fogyaszt, nem dohányzik, és a helyszíneket lopott, kivilágítatlan kerékpáron közelíti meg;
- mintegy 165-175 cm magas, izmos, erős testalkatú, 75-80 kg súlyú férfi, haja sötétbarna, és 42-es, 43-as lábbelit visel, a fogazata ép.

A rendelkezésre álló információkról és következtetésekről valamennyi rendőri szervet, önkéntes rendőri csoportot tájékoztatták. Az adatok értékelésére és meghatározott feladatok teljesítésére *nyomozó csoportot létesítettek*. A

---

⁹ Uo. 33–34. o.

közutakon és közterületeken rendszeres igazoltatásra is sor került. Ellenőrizték az egészségügyi intézmények ideggyógyászati osztályain kezelteket, továbbá a hasonló bűncselekmények miatt már büntetettek, de ezek az intézkedések sem hoztak eredményt.

1976. február 14-ig – gyakran több hónapos szünetekkel – az ismeretlen tettes harmincrendbeli erőszakos nemi közöszlést vagy annak kísérletét, illetve olyan támadást követett el, amellyel legalább garázdaságot valósított meg. A tettes a több eredménytelen kísérlet miatt, és a lelepleződés elkerülése érdekében módszert változtatott. A sértettek vallomásából kiderült, hogy az elkövető:

- kisméretű, háromnegyedes női kerékpárokon közlekedik, még a kerékpáron ülve ragadja meg az áldozata nyakát, és olyan fojtási technikát alkalmaz, amely átmeneti eszméletvesztést okoz;
- a leküzdött sértetteket az úttesttől távolabb lévő, rejtett helyre vonszolja;
- az öléssel való fenyegetését egy 35 cm hosszú törnyakhoz szegezésével is nyomatékositja;
- munkásruhát, pufajkát visel, hosszú szőke haját sötét svájcisapka alá rejt;
- a Békéscsabától távolabbi egyik külterületi buszmegálló közelében is tevékenykedik: a sértettek előtt többször is kijelentette, hogy azért nem tudják őt elkapni, mert a várostól több mint száz kilométerre lakik.

Az adatok értékelése és ellenőrzése még folyt, amikor 1976. március 4-én, 22 óra körül Murony község külterületén az ismeretlen tettes megtámadta a vasútállomástól a lakása felé haladó Sz. Évát, és megkísérelte a közeli bokros területre vonszolni. A sértett kiáltására és hozzátartozóinak közeledtére a támadó Murony felé menekült. A községben lakó körzeti megbízott üldözőbe vette az idegen férfit, de az mintegy két kilométernyi üldözés után eltűnt. A nyomozó csoport a menekülés útvonalát átvizsgálva tizenöt olyan tárgyat talált, amelyeket a tettes hagyott hátra: egyebek között egy sötétkék svájcisapkát, valamint egy lenszőke, hosszú női parókát, egy 1938-as típusú honvédségi fémtokos bajonettet, a viseléséhez szükséges honvédségi nadrágszíjat, az arra rászégecselt, 1938-as kiadású réz kétfülléssel, egy pufajkát, a zsebében az aznapi, Békéscsabán váltott, huszonhét kilométeres utazásra szóló vasúti menetjeggyel, egy pár 43-as barna félcipőt. Az elhagyott tárgyak eredetének kutatása mindvégig kiemelt feladat maradt a nyomozás során. A kutatáshoz a rendőrség igénybe vette a *Kék fényt*, a helyi sajtót, és szemléltető prospektusokat. Később a békéscsabai városközpont kirakataiban és üzemeiben felismertetésre kiállították a tárgyakat, és ilyenkor megszervezték a járőrelők fi-

gyelését is. A parókáról kiderült, hogy azt Békéscsaba egyik V. kerületi családi házából lopták el, több kézi és elektromos szerszámmal együtt. A tolvaj felderítése nem sikerült, a szőke paróka pedig nem szerepelt a keresett tárgyak között. A svájcisapka 56-os volt, a parókát pedig házilag átalakították ugyanerre a fejméretre, és a hajszálait ollóval rövidebbre nyírták.

1976. július 14-én a késő esti órákban a Szolnok megyei Kunszentmártonban az eddigiekhez hasonló módszerrel elkövetett erőszakos nemi közösülés és ezzel összefüggésbe hozható kerékpárlopás történt.

1976. szeptember 12-én éjjel körül Szarvas külterületén a tettes megátmadta B. Ilona tanulót, és a közútról elvonszolva közösült vele. Október–novemberben Békéscsaba külterületén újabb hasonló bűncselekmények történtek. Az elkövetés helyszíneinek tanulmányozása után a rendőrség arra a következtetésre jutott, hogy ugyanezen a környéken – valamint a Békéscsabáról ide vezető útvonalakon – bűnisméltésre lehet számítani, ezért a tettes elfogására figyelőszolgálatot szerveztek.

A figyelőszolgálat munkája

A bűncselekmény-sorozat megszakítására reális lehetőségnek látszott a *fokozott közúti ellenőrzés és a közterületek rejtett figyelése*, mivel:

- a tettes kivilágítatlan kerékpáron közlekedik, és a ruházata alapján felismerhető;
- a közút mellett elhagyott kerékpárok felfedezése módot adhat a tettenérésre, elfogásra;
- bűncselekmény esetén – ha a tettes nem fogható el – utólag megállapítható az arra közlekedők kiléte.

Gyanús körülmények észlelése esetére egy jól mobilizált, jelentős számú *elfogóegység* azonnali bevetéséről gondoskodtak a nyomozás vezetői. A figyelőszolgálat megszervezéséhez szükség volt a bűncselekmény-sorozat átfogó értékelésére, a járőrözésre és a rejtett figyelésre kiválasztandó terepszakaszok alapos feltérképezésére, a szolgálati magatartások pontos meghatározására, a parancsnokok kijelölésére, a hírósszeköttetés technikai feltételeinek megteremtésére.

A főkapitányság teljes személyi állománya – a szakszolgálatok beosztottjai és parancsnokai is – részt vett az akciókban. A két-két fős egységeket URH-rádiókkal szerelték fel, és a felesleges zajokozás elkerülése érdekében

tilos volt a hívógomb használata, továbbá az üldözést vagy a veszélyhelyzetet kivéve bármilyen forgalmazás. Gépkocsizó járőrökkel és megkülönböztető jelzések nélküli autókkel ellenőrizték a kijelölt útszakaszokat. A polgári ruhás nyomozók és rendőrök kerékpáron járőröztek a város periferiáján – előbb tíz, majd huszonkilenc ponton –, egyes terepszakaszokat pedig rejtett figyelemmel tartottak szemmel a nyomozók. A szolgálat irányítására *parancsnoki harcálláspontot* is létesítettek, és kidolgozták a várható karhatalmi akció végrehajtási módját is. Az a felismerés, hogy bizonyos ügyekben még ismeretlen, de valószínűleg azonos tettesről van szó, lehetővé teszi: 1. *az ügyek egyesítését, a nem egy, hanem valamennyi (feltételezhetően) azonos tettes által elkövetett ügyből való kiindulást*; 2. *az egyes ügyekben addig történt megállapítások összegzését*; 3. *az ügyekben érintett, területileg illetékes rendőri szervek együttműködésének megszervezését*; 4. *a nyomozás további folyamatos koordinációját*; 5. *olyan következtetések levonását, amelyek alapján nagy valószínűséggel meghatározható az újabb bűncselekmény elkövetési helye*; 6. *ezen a területeken a tettes tetten érését vagy utazás közbeni elfogását célzó közrendvédelmi, közlekedésrendészeti intézkedések (ellenőrző-áteresztő pont, útlezárás, fokozott igazoltatás, külső és belső blokkolás), illetve más komplex tevékenységek végrehajtását*. Nyilvánvaló, hogy a hagyományos nyomozási cselekmények mellett az ezeket kiegészítő, közvetlenül az ismeretlen tettes elfogását célzó intézkedésekre is szükség van. Ezek azonban nem helyettesíthetik a nyomozást, és tervezésük is csak a nyomozás adataira támaszkodhat. A nyomozáson belül a felderítés és a bizonyítás egységes folyamat, ezért a feladatok egymásra épülnek, egymást feltételezik, az egyik tevékenység a másikban folytatódik, illetve kombinálódik. A felderítés folyamatában, ha eredményt akarunk elérni, akkor összefüggést kell keresni: *az ismeretlen tetteses ügyek (sorozatok bemérése); a már felderített ügyek; az ügyekben szereplő tárgyak és nyomok; az ügyekben szereplő tárgyak és személyek között*. Ha ezt nem tesszük, fontos felderítési, bizonyítási pozíciókat veszítünk.¹⁰ Az ügyben eljáró rendőri erők ezeket a kritériumokat figyelembe vették, az elkövető elfogásának megszervezése azonban nem volt kellően előkészítve, így a tettes többször elmenekülhetett újabb bűncselekményeket elkövetve.

1976. november 29-én 21 órakor az egyik gépkocsizó járőr rádión jelentette, hogy a KISZ-tábor melletti műúton, az eligazításon kapott személyle-

---

¹⁰ Barta Endre: A sorozat bűncselekmények felderítésének és bizonyításának elméleti alapjai. Rendvédelmi Füzetek, 2001/20., 4–5. o.

írású és öltözött, kerékpárt toló férfit láttak, aki az igazoltatás előtt a kerékpárját eldobva elmenekült. A portya parancsnoka erős fényű világító eszköz híján gépkocsival a menekülő irányába fordult, de a férfi eltűnt a bozótosban. A járőr tagjai az előírt szolgálati öltözékben voltak, ami a könnyen öltözött menekülőhöz képest nagy hátrányt jelentett. Nem volt még a később rendszerített világító rakétájuk sem, kettejüknek egy rádió jutott, így a járőrök szétválása esetén az egyiknek semmilyen összeköttetése sem maradt volna. Mivel a fegyverhasználat szóba sem jöhetett, *az üldözést eleve kilátástalannak ítélték meg.* A riasztott egység pedig hiába fésülte át a terepet, a kutatás nem hozott eredményt. Az eset után könnyített öltözéket és csak a legszükségesebb felszerelést kapták a járőrök. Később valamennyi portyázó vagy figyelő egységet járőrökkel erősítettek meg. Az eldobott, Budapest típusú háromnegyedes kerékpárról hiányzott az a fékrugó, amelyet az 1976. november 15-i erőszakos nemi közösülés helyszínén találtak a nyomozók. A kézfíket egy motorkerékpár belső gumijából kivágott gyűrű tartotta alaphelyzetben. *A kerékpár eredetileg fehér színű sárvédőit ugyanazzal a fekete nitrofestékkel mázolták át, amellyel a korábban talált tőr tokját.* A kerékpár gumiköpenyének lenyomata megegyezett három másik bűncselekmény helyszínén talált járműnyommal. A kerékpár kormányán fácán- és baromfitollat, valamint vérrel szennyezett hátizsákot, abban gyalogsági ástót, egy átalakított illesztőfűrész, egy olvasztott végű kötelet, egy kenderzsákot, és egy három méter hosszú, vastag kenderkötelet talált a rendőrség. A menekülés útvonala 43-as, stoplis sportcipőtől származó lábnyomcsapást, elszórt felsőruhát, sapkát és kesztyűt találtak a nyomozók. *A stoplislábbeli-nyomot egyedi sajátosságai alapján azonosították több bűncselekmény helyszínén talált lábbelinyommal.* A lábnyomcsapást követve megállapítható volt, hogy a közben leszálló sűrű ködben a tettes a záróláncon áthatolt és a városba jutott.

Mennyezetbontásos betörések

1974. december 4-re virradóra ismeretlen tettes a négyzetesre fűrészelt mennyezeti nyíláson behatolt az Univerzál Kiskereskedelmi Vállalat ruházati és cipőboltjának raktárába, ahonnan 43-as méretű férfi-, 37-es méretű női és hét-nyolc éves gyermekekre való 3-as méretű cipőket, továbbá 39-40-es méretű férfiingeket, és pulóvereket, tizenegy pár drapp férfibőrkesztyűt lopott el.

1974. december 18-ra virradóra pedig a csorvási ÁFÉSZ ruhaboltjába jutott be az ismeretlen tettes, szintén mennyezetbontással, és innen mintegy negyven-

ezer forint értékű férfi- és női bőrkabátot, valamint egy pár stoplis sportcipőt lopott. 1975 decemberében még egyszer betört az Univerzál boltjába, ugyanazzal a módszerrel, és ott egy kenderzsákba egy férfira, egy nőre és három kiskorú gyermekre való ruházatot csomagolt össze. A betörést azonban megzavarta az időközben beszerelt riasztókészülék. A helyszínen maradó tárgyak vizsgálatakor kiderült, hogy a csomagok felhúzására olvasztott végű műanyag kötelet, a leereszkedésre pedig vastag kenderkötélet használt az elkövető.

Egy ismeretlen tettes 1976. április 9-én, a riasztóberendezés vezetékének átvágása után, mennyezetbontással betört a Tanácsköztársaság úti ruházati boltba, ahonnan hét női bundát lopott. A betöréssorozat tettesét 1976. november 29-én a jellegzetes eszközök alapján – olvasztott végű kötél, speciális fűrész – összefüggésbe hozták a régen keresett szatírral.

1976–1977-ben Békéscsaba és Gyoma területén több olyan betörés, illetve betörési kísérlet történt, amikor a tettes az éjszakai órákban *a magánlakások konyhai zárainak fedőlemezét felhajtva* – egy speciálisan kialakított fogóval –, *a zárban hagyott kulcsot elfordítva nyitotta ki az ajtót.* Az előszobából, konyhából ruhaneműket, rádiókat, magnetofonokat tulajdonított el. Esetenként előfordult, hogy a betörő *az alvó nőket figyelte* ahelyett, hogy a jelentős értékeket összeszedte volna. Ha valaki felébredt, azonnal elmenekült. Egy alkalommal a zár nyitására felébredő tulajdonos az ajtót kirántva *megütötte az elkövetőt*, aki a felszerelését hátrahagyva elmenekült. Az elhagyott dolgok között a rendőrség megtalálta *a speciális fogót*, és lefoglaltak több olyan tárgyat, amely más betörésből származott, köztük *egy étertartalmú spray-t is.* A sértett ez esetben sem tudott pontos személyleírást adni a tettesről. Az eseményekről tájékoztatták a többi rendőri szervet, és az ellenőrzést valamennyi, a lopási bűncselekménnyel kapcsolatba hozható férfira kiterjesztették, de a felderítés nem jutott előrébb.

A szatír tovább garázdálkodik

1977-ben újabb tizenhárom erőszakos nemi közöszlés történt, és mindössze két esetben maradt a cselekmény kísérleti stádiumban. A szatír működési területe Szarvas, Gyula, Orosháza, Körösladány körzetére is kiterjedt.

Az elfogott áldozatokat minden esetben elhurcolta, a sértettek egy részét teljesen levetkőztette, többször maga is levetkőzött, többeket durván bántalmazott, és egyre cinikusabban viselkedett az áldozataival.

Az erőszakos közöszlés tipikusan helyszínes bűncselekmény, ezért a helyszíni szemle megtartása kötelező. Ezt még akkor is el kell végezni, ha a bűn-

cselekmény elkövetése és a feljelentés között hosszabb idő telt el. A helyszíni szemlének – mint halaszthatatlan nyomozási cselekménynek – a következőkre tekintettel kell kiemelt jelentőséget tulajdonítani:

- a bűncselekmény helyszínén a sértett és a tettes ott-tartózkodása, az erőszakos közöszlés végrehajtása és az erőszak kifejtése következtében olyan nyomok és tárgyi elváltozások jöhetnek létre, amelyek alkalmasak a bűncselekmény elkövetésének és az elkövető kilétének megállapítására;
- a bűncselekmény helyszínének helyzete, jellege, az adott évszakban, napszakban fennálló forgalmi viszonyok értékelése lehetőséget nyújthat a bűncselekmény megalapozott gyanújának meglétét megerősítő, vagy meggyengítő következtetések levonására;
- a helyszín mint a sértett és a tettes ott-tartózkodásának, tevékenységének tere, meghatározza azt a helyet, ahol vagy ahonnan kiindulva a tanúk utáni kutatást a legintenzívebben el lehet kezdeni.

Az erőszakos közöszlés esetében is a helyszín tágabb értelmezéséből kell kiindulni, a tetthelyen kívül ide kell számítani azokat a helyeket is, amelyeken a sértett és a tettes külön-külön is és együttesen is a bűncselekmény előtt megfordult. Ezek a helyek a nyomok, anyagmaradványok, elváltozások vagy a tanúk felkutatása szempontjából jelentősek lehetnek. A klasszikus nyomok közül elsősorban az ujj-, tenyér- és lábbelinyomok jöhetnek számításba. Az ujj- és tenyérnyomok főleg zárt helyeken, lakóhelyiségekben, közlekedési eszközökön elkövetett erőszakos közöszlések helyszínein bizonyíthatják a sértett és/vagy a tettes jelenlétét. A lábbelinyomok zárt helyen és szabadban elkövetett erőszakos közöszlések helyszínein egyaránt előfordulhatnak. E nyomok helyzete az érintett személyek ott-tartózkodásán kívül bizonyíthatja a cselekmény lefolyását, megjelölheti azt a helyet, amelyen a dulakodás vagy a közöszlés végbement, mindez bizonyíthatja azt a körülményt is, hogy a sértett komolyan védekezett a nem kívánt nemi kapcsolat létesítése ellen. A szabadban történő erőszakos közöszlés esetén a lábbelinyomok vagy más hasonló tárgyi elváltozások alapján sor kerülhet – a cselekmény elkövetése utáni néhány órán belül – nyomkövető kutya igénybevitelével a tettes nyomainak követésére, ez kedvező esetben egyaránt lehetővé teszi a helyszínre érkezés és a menekülés útvonalainak megállapítását, valamint az elkövető által utólag eldobott, elveszített tárgyak felkutatását.¹¹ A tettes előkészületi cselekményei rendszerint a sértettre vagy a kedvező elkövetési alkalomra történő vá-

---

¹¹ Barta Endre (2000): i. m. 29–30. o.

rakozás közben jönnek létre. Gyalog közlekedő tettes vagy az általa használt közlekedési eszköz (például kerékpár) a helyszínen vagy az oda vezető úton akár egyedi azonosításra is alkalmas nyomokat hagy.¹² Esetünkben számos bűncselekmény helyszínén megtalálták a szatír lábnyomait, lábnyomcsapásait, az ellopott kerékpárok guminyomait, és magukat az ellopott kerékpárokat is. Továbbá a Murony közelében lezajlott támadásnál az elkövető által álcázásra használt sötétkék svájcisapkát, hosszú hajú, lencsöke női parókát, honvédségi fémtokos bajonettet a hozzá való honvédségi nadrágszíjjal, egy pufajkát, vasúti menetjeggyel a zsebében, végül egy 43-as barna félcipőt foglaltak le a nyomozók. Ezek a tárgyak, valamint a későbbi helyszínen talált olvasztott végű műanyag kötelek és kenderkötelek szűkítették a keresett elkövetők körét. A hajszálak, a ruházatból származó elemi szálak gyakran kapnak szerepet az erőszakos közösülés bizonyítékai között. Bútor-
darabokon, ágyneműn, gépkocsik ülésén nemcsak a sértett vagy a tettes hajszála, faszörzete lelhető fel, de a ruházatból származó elemi szálak, ondó, nyál felkutatását ki kell terjeszteni a sértett (és később a tettes) ruházatára és testére is, mivel a közvetlen érintkezés során könnyen odatapadhatnak. A kutatást erős fényforrás és kézi nagyító segítségével kell végezni. Az ondó-, vér-, hüvelyváladék-foltok utáni kutatás elsősorban a sértett és a tettes ruházatán ígér eredményt, de ezeknek az anyagmaradványoknak a jelenlétét bútorzaton, gépkocsiüléseken, szőnyegen, lepedőn, takarón is meg kell vizsgálni.¹³ A közösülést bizonyító ondófoltok keresése szabadban történő bűncselekmények esetében is megkísérelhető. A bűncselekmény elkövetése óta eltelt rövid idő és a kedvező időjárási viszonyok lehetővé teszik a szabadban lévő helyszínen az ondófoltok megtalálását. Egy alkalommal, a közvetlenül a panaszolt bűncselekmény elkövetése után megtartott helyszíni szemlén sikerült a helyszínen a közösülés következtében szétaposott és szétnyomott füves terepen, a hüvelyen kívüli magömléskor kilövellt ondót megtalálni a fűszálakon. A közösülés megtörténtét bizonyíthatja a szűzhártya átszakadása során keletkezett vérzés nyoma a helyszínen, ondóval keveredett hüvelyváladék-foltok feltalálása a közösülés helyén, utóbbi körülmény a közösülés élettani értelemben vett,

---

¹² Katona Géza: A nemi erkölcs elleni bűncselekmények nyomozása. BM Tanulmányi és Módszertani Osztály, Budapest, 1961, 48–49. o.

¹³ Barta Endre (2000): i. m. 30. o.

hüvelyen belüli befejezését bizonyítja.¹⁴ A helyszíni szemlét végzők feladata az ilyen foltot magukon hordozó tárgyak felkutatása, biztosítása (eredetben), vagy ha ez nem lehetséges, a rajtuk lévő foltok elválasztása, szakszerű rögzítése, csomagolása és orvos szakértői, laboratóriumi vizsgálatra küldése. Az ondófoltok egyes textíliákon gyakran feltűnő színű, merev tapintású foltok, más ruhaanyagokon azonban szabad szemmel nehezen észlelhetők, ezért a felkutatását technikai eszközök (erős fényű kutatólámpa, UV-lámpa, kézi nagyító) és bűnügyi technikus segítségével célszerű elvégezni.¹⁵ A nyomok levételének egyik módszere a lekaparás, amelynek során a gyanús foltot, lehetőleg a nyomfelvevő felület eltávolítható felső rétegével együtt, éles késsel vagy spatulával le kell metszeni. Ha ez a módszer nem valósítható meg, a foltot minél nagyobb darabokban ugyancsak valamilyen éles vágóeszközzel le kell kaparni. Tekintve, hogy a szakértői vizsgálat során fontos érdekek fűződnek ahhoz, hogy a foltban esetleg meglevő, s száraz állapotban igen törékeny ondószálacskákat egészben lehessen kimutatni, a folt lekaparásához csak végső esetben, más lehetőségek teljes kimerítése esetén szabad folyamodni. Az ondófoltok eltávolításának másik módszere a leáztatás. Ennek során a foltra több rétegben, desztillált vízzel megnedvesített, vegytiszta szűrőpapírt nyomunk. Néhány percnyi áztatás következtében a foltot alkotó anyag egy része a szűrőpapírra megy át, másik része pedig a széttöredezés veszélye nélkül éles pengével eltávolítható a felületről. A foltról lekapart anyagot jól zárható, tiszta üvegedénybe helyezzük, kiválóan alkalmasak erre például a gumidugóval zárható kémcsövek.¹⁶ Vérgyanús szennyeződés esetén mindig tiszta kézzel (új, egyszer használatos kesztyűvel) és eszközökkel szabad dolgozni. A vért (a nagyobb töcsák kivételével) eredeti méretben kell rögzíteni. Egyes vérszennyeződéseket külön-külön kell biztosítani, ha nem egyértelmű, hogy egy személytől származna. A vérgyanús szennyeződéseket lehetőleg eredetben, a hordozóval együtt, légszáraz állapotban kell tárolni (szállítani), a csomagolóanyagnak légáteresztőnek, de pormentesnek kell lennie. A nagyobb mennyiségű vért még folyékony állapotban, fiolában kell tárolni, szállítani. Ha a vér eredetben nem rögzíthető, mert beszáradt, kaparással kell leválasztani a hordozóról, szükség esetén fiziológiás sóoldattal (desztillált vízzel) kell hígítani és steril itatóspapírral fel kell itatni.¹⁷ A helyszíni szemlén rögzített biológiai anyag-maradványok (sértett testén, ruházatán talált on-

---

14 Katona Géza: i. m. 51–52. o.

15 Barta Endre (2000): i. m. 30. o.

16 Katona Géza: i. m. 51. o.

17 Barta Endre (2000): i. m. 72. o.

dó, fanszörzet, hajszál, nyál) orvos szakértői vizsgálata nyomán a vércsoport, DNS azonossága valószínűsítheti, bizonyossá teheti az erőszakos közösülés tette és a sértett, valamint a tanúk által felismert és kiválasztott személy egyezőségét. Ugyanígy erősítheti a sértetti vallomás igazságtartalmát a gyanúsítottól lefoglalt ruházaton talált, és a sértettől származó hajszálak, szőrszálak – igazságügyi szakértő által történő – egyezőségének megállapítása is.¹⁸

Az ondóvizsgálatokból sikerült megtudni, hogy a tettes AB vércsoportú, és hogy az ismeretlen elkövető kék szemű. Nagy mennyiségű helyszíni szagnyomot sikerült még emellett összegyűjteni. A szagazonosításkor a szolgálati kutya összehasonlítja a tett helyszínén rögzített szagmaradványt és a nyomozás folyamán potenciális gyanúsítottaktól levett szagmintát. A szagokat tárgyi bizonyítási eszköznek tekinthetjük, mégpedig biológiai anyag-maradványnak, akárcsak a hajszálak és az emberi váladékokat. Az egyediség követelményének megfelelően, olyan anyagot kell vizsgálat alá vonni, amely alkalmas az egyedi azonosításra, nem csak a csoportazonosság megállapítására. Az emberi szag összetevőit négy nagy csoportra oszthatjuk: genetikailag determinált biológiai szag, testszag, másodlagos biológiai szagok, illetve járulékos szagok.¹⁹ Ezek egyvelege, sajátos megjelenése adja az adott egyénre jellemző szagot. Az emberi testszagon belül az eddig azonosított faggyún belüli savak és molekulatípusok által létrehozható szaghatások száma végtelen. Ezek kereszteződése a feromonokkal, a levált hámsejtek baktériumos bomlástermékeivel és a mirigyváladékokkal megerősíti azt a tételt, hogy az ember és azon belül az egyén szaga egyedi, tehát azonosítás tárgya lehet.²⁰ A szagmaradványok felkutatása egyben a bűncselekmény bizonyos rekonstrukciója is, az elkövető valószínűsített tartózkodási helyeinek számbavétele. Ennek végiggondolása azért is fontos elem, mert az elkövető akaratlanul is minden esetben a tett helyszínén hagyja sajátos, egyedi szagát. A felkutatáskor ügyelni kell arra a tényre, hogy ezek nem állnak állandóan rendelkezésre. A szagok tartósságát egyrészt az elkövető helyszínén tartózkodásának függvényében kell értelmezni, másrészt figyelembe kell venni a párolgás törvényszerűségét is. Lényeges probléma, hogy a helyszíni szagmaradványok rögzítése megismételhetetlen, hiszen az előbbiekben említett időbeli korlátok miatt nem térhetünk vissza újabb szag-rögzítés céljából. Ezért megfelelő mennyiségű szagot kell rögzíteni, amely al-

---

18 Uo. 40. o.

19 Janza Frigyes: A büntügyi szolgálati kutya. In: Bócz Endre (szerk.): Kriminálisztika II. BM Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2004, 677. o. Idézi Horváth Orsolya: A kriminálisztikai szagazonosítás jelene és jövője. Belügyi Szemle, 2013/2., 89. o.

20 Horváth Orsolya: i. m. 90. o.

kalmas a szagazonosítás többszöri ismétlésére. A helyes szagrögzítéshez szükséges a gyors kiérkezés a helyszínre, a szakmai felkészültség, illetve a *technikai feltételek megléte*.²¹ Ennek értelmezésében helyes a 22/2008. (OT 12.) ORFK utasításnak az a megállapítása, hogy ha más nyom rögzítését nem veszélyeztetni, a bűnügyi kutyavezetőnek kell a bűncselekmény helyszínére elsőként belépnie. Ez azért is fontos, mert a helyszínen feltételezhető szagmaradványt óvja az idegen szagokkal való keveredéstől, ami szintén befolyásolhatja a szagazonosítás jövőbeni eredményességét.²² A bűncselekmény gondolati rekonstrukciójakor valószínűsíthetővé válik, hogy az elkövető milyen útvonalat járt be, milyen tárgyakkal, személyekkel érintkezett, illetve hogy ez mennyi időt vett igénybe.²³ Esetünkben például a tettes az erőszakos közöslés végrehajtásakor a védekezésre képtelen állapotba helyezett sértettnek a rejtett helyre (bozótosba) vonszolásának helyszínén tartózkodott a leghosszabb ideig, és esetleg az aktus folytán a sértetten is maradt az elkövető szagmaradványából. A cselekmény időtartamának hossza tekintetében támaszkodhatunk a sértett elmondására is.²⁴ Erőszakos nemi közöslések esetében ugyanis a *helyszínek két szempontból* van jelentősége: 1. *általános helyzet, földrajzi fekvés*; 2. *a bűncselekménnyel kapcsolatos nyomok, elváltozások jelenléte és felfedezése szempontjából*. Jelen esetben a helyszín általános helyzete bír nagyobb jelentőséggel, szemben az élet, de különösen a vagyon elleni büntettek elkövetési helyeivel, amelyek mint a bűncselekményre utaló nyomok és elváltozások gyűjteményei mozdítják elő a nyomozás sikerét. A helyszínek ez az általánostól eltérő értékelése könnyen érthetővé válik, ha figyelembe vesszük, hogy az erőszakos nemi bűncselekmények esetén a nyomok elsősorban a személyek testén keletkeznek, és csak másodsorban – közvetve – a helyszínen és az ott lévő tárgyakon. A szagrögzítés eredményességének figyelembevételénél nemcsak az elkövető helyszínén tartózkodásának idejét kell szem előtt tartani, hanem azt is, hogy milyen gyorsan sikerül a rögzíteni a szagmintát. Így kijelenthetjük, hogy a hibák száma az időmúlással egyenesen arányos.²⁶ Minél nagyobb az időkiesés, annál valószínűbb, hogy nem sikerül a későbbi azonosításhoz megfelelő szagot rögzíteni a helyszínen. A kétórás időkiesés még

---

21 Gáspár Péter – Walter Tamás: Módszertani útmutató a személyi szagminták és a helyszíni szagmaradványok felkutatásához, rögzítéséhez és a nyomkövető kutyák helyszíni alkalmazásához. Kézirat. Pécs, 2007, 1. o. Idézi Horváth Orsolya: Uo. 93. o.

22 22/2008. (OT 12.) ORFK utasítás 2. pont. Idézi: Horváth Orsolya: Uo. 94. o.

23 Horváth Orsolya: Uo.

24 Uo.

25 Katona Géza: i. m. 46. o.

26 Horváth Orsolya: i. m. 94. o.

kedvezőnek tekinthető, de a hatóság időkieséssel rögzített szag esetében nehezebb feladata lesz a szolgálati kutyának.²⁷

A békéscsabai szatírhoz visszatérve: fontos annak megállapítása, hogy mennyi ideig tartózkodott az elkövető a rejtett helyen (bozótosban), hiszen egy erőszakos nemi cselekmény akár hosszú percekig is eltarthat. Az elkövető a helyszínen mindenhol hátrahagy maga után szagot, de a rögzítést mindig *a feltehetően a legtöbb szagot tartalmazó helyről* kell elvégezni. A nyomképző személynek, azaz az elkövetőnek, harminc másodpercnél tovább kell a helyszínen tartózkodnia, hogy a nyomkövető kutya bevethető legyen, illetve a szagrögzítésre sor kerüljön.²⁸ Az egyéni szag sikeres rögzítésénél nemcsak a közvetlen kapcsolat tényét kell figyelembe venni, hanem annak módját is értékelni kell. *A szaghordozó felület tulajdonságai, ismérvei is befolyásolják a szagmolekulák kötődési idejének hosszát.*²⁹ Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy szaghordozóként alkalmasabbak a laza, egyenetlen szerkezetű, illetve porózus felületek, mint a vegyi anyaggal kezelt, vagy sima felületek.³⁰ Annak megválaszolásában, hogy mennyi ideig alkalmasak szagrögzítésre a szagmaradványok, egyrészt szerepe van az időnek, és a szaghordozó felületet erő külső behatásoknak is. Míg az enyhe havazás tartósabban megőrzi a nyomokat, addig a jég, valamint az olvadás hamarabb megsemmisíti a szagokat.³¹ A vizsgálatokat ezért nem általában, hanem konkrétan, arra az időre vonatkozóan (évszak, napszak) kell elvégezni, amelyben a bűncselekményt elköveték.³² A szagmaradványokat pedig úgy kell rögzíteni, hogy más nyomok (például ujjnyom) ne sérüljenek meg. Attól függően, hogy milyen a szaghordozó és környezetének a tulajdonsága, illetve mekkora az időkiesés, *legalább harminc percig* kell a textilt a szagmaradványon tartani.³³ Ahhoz, hogy elkerüljük a szagmaradvány idegen szagokkal történő érintkezését, a rögzítést minden esetben csipesszel és gumikesztyűben kell végezni. Mivel a későbbiekben lehetséges a szagazonosítási eljárás bizonyítékként történő felhasználása, ezért *fel kell tüntetni a szagmaradványok pontos helyét, és bűnjelként le kell őket foglalni*. A bűnjelcímkének tartalmaznia kell, hogy ki vé-

---

27 Uo.

28 Janza Frigyes: i. m. 644. o. Idézi Horvát Orsolya: i. m. 94–95. o.

29 Horváth Orsolya: i. m. 95. o.

30 Gáspár Péter – Walter Tamás: i. m. 2. o. Idézi Horváth Orsolya: i. m. 95. o.

31 Tremmel Flórián – Fegyvesi Csaba – Herke Csongor: Kriminálisztika. Tankönyv és Atlasz. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005, 241. o. Idézi Horváth Orsolya: i. m. 95. o.

32 Katona Géza: i. m. 47. o.

33 Janza Frigyes: Szagazonosítás szagkonzervek alapján. In: Sági László (szerk.): III. Nemzetközi Kynológiai Kongresszus. BM Könyvkiadó, Budapest, 1990, 93. o. Idézi Horváth Orsolya: i. m. 95. o.

gezte a szagrögzítést, milyen felületről történt, illetve milyen bűncselekmény kapcsán. A rögzítésről minden esetben jegyzőkönyvnek kell készülnie.³⁴ Tovább folyt a tettes által elhagyott tárgyak származásának kutatása. Kerékpárját például napokon keresztül Békéscsaba szinte valamennyi üzemében bemutatatták, és az üzletekben kiállították. A jellegzetes tárgyainak fényképét és leírását a sajtóban ismét közölte a rendőrség, a betörések ügyében folytatott nyomozást felújították, a sértetteket újra kihallgatták, és a vallomásaikat pontosították.

A nyilvántartásokból gyűjtötték valamennyi 25 és 42 év közötti békéscsabai férfi adatait, és személyleírásuk, vércsoportjuk alapján ellenőrizték, kizárták őket. A szűrőn fennmaradók fényképeiről tömeges felismertetést végzett a rendőrség, közöttük a későbbi tettes neve is szerepelt, de az ellenőrzésében elkövetett mulasztás miatt átjutott a szűrőn. A kizárásoknál jelentős szerepe volt a sztagazonosításnak, és az elkövető mozaikképe is elkészült. A nyomozás e későbbi szakaszában a rendelkezésre álló adatok alapján alkalmazható a deduktív profilalkotási módszer, amely az elkövető tulajdonságainak gyűjteménye. Ezekre a tulajdonságokra a rendelkezésre álló, főként tárgyi jellegű adatok, körülmények alapján következtethetünk. Első lépésként komplett elemzésnek kell alávetni a rendelkezésre álló nyomokat, és rekonstruálni kell a bűncselekményt. Ennek során egyebek között a sebek elemzésére, vérfoltok, véryomok vizsgálatára, vagy egyéb más (spermium, hüvelyváladék, szeméremszőrzet, hajszálak, szagnyom rögzítése) kriminalisztikai módszer felhasználására, alkalmazására kerül sor. Az ellenőrzött sértetti és tanúvallomások is felhasználhatók. Fontos azonban, hogy kiindulási adataink pontosak legyenek, mert ezen múlik a profil későbbi használhatósága. Következőként egy viktimológiai elemzésre kerül sor. A sértett egyedi tulajdonságainak ismerete segítséget nyújthat az elkövető motívumának, elkövetési módjának (modus operandi) megismeréséhez. Megtudhatjuk, hogy az elkövető mekkora kockázat vállalására volt hajlandó a bűncselekmény elkövetésével. Az elkövetés helyszínének jellemzőit a kiindulási adatok, körülmények, a sértetti tulajdonságok alapos elemzése alapján lehet meghatározni. Ide tartozik például a helyszín megközelítésének módja, a támadás módszere, a helyszín jellege, elsődleges/másodlagos helyszín meghatározása, szexuális cselekmények természete és száma, használt eszközök, szóbeli megnyilvánulások, tervezési és elővigyázatossági intézkedések az elkövető részéről.³⁵ Ugyanis egyes esetekben az erőszakos nemi közönség a kettős helyszínű bűncselekményekhez sorolható, elsősorban akkor, amikor nemcsak az erőszak kifejtésének

---

³⁴ Horváth Orsolya: i. m. 96. o.

³⁵ Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: i. m. 224–225. o.

és a közösülés végrehajtásának helye bír jelentőséggel, hanem az a terület is, ahol a tettes előkészületi cselekményeit, elsősorban a sértettel való megismerkedést, esetleg az ezzel kapcsolatos fondorlatot végrehajtotta.³⁶ A sértett ilyenkor nagy segítségére lehet a nyomozó hatóságnak, mert pontosan meg tudja mutatni a cselekmény lefolyásának helyszínét, a megközelítés útvonalát, zárt helyiség esetén a behatolás, a támadás, a közösülés helyét, az erőszak alkalmazásának tárgyiasult eredményeit, valamint a távozás irányát.³⁷ Ugyanígy eredményes lehet a helyi nyilvántartásokban való kutató-szűrő tevékenység, az úgynevezett kismóduszokban való keresés. Ez nem más, mint az adott területen a nemi erkölcs elleni bűncselekmények miatt folyamatban lévő és már megszüntetett ügyek átvizsgálása és az analógia keresése. Ez még akkor is eredményre vezethet, ha egyelőre ezekben az ügyekben is ismeretlen elkövetővel állunk szemben. Ha ezeket az ügyeket összevetjük, felfedezhetjük a közös pontokat, az egyes ügyek még hiányzó elemei kiegészülhetnek, illetve kiegészítik egymást, például a személyleírások pontosabbá válnak, az elkövetési helyek, időpontok behatárolhatóvá válnak, miáltal lehetőség nyílik a bűnügyileg fertőzött terület figyelemmel kísérésére, a megfigyelésre, az ismeretlen elkövető elfogására tett tervszerű intézkedés megtervezésére, megszervezésére.³⁸ Példánkban a sorozatos nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövető férfi Békéscsabán és annak közelebbi, távolabbi környékén az esti, éjjeli órákban tevékenykedik, kisméretű, hárommegyes női kerékpárokon közlekedik, még a kerékpáron ülve ragadja meg az áldozat nyakát, és olyan fojtási technikát alkalmaz, amely átmeneti eszméletvesztést okoz. A leküzdött sértetteket az úttól távolabb lévő helyre vonszolja, ahol a passzív alanyok egy részét levetkőzteti, többször maga is levetkőzik, többeket pedig durván bántalmazni is szokott, nem egy esetben egy 35 cm pengé hosszúságú törnek a nyakhoz szegezésével megöléssel fenyegeti a megtámadott nőket. A tettes a bűncselekmények elkövetésekor parókát és álarcot, kesztyűt viselt. Miután végrehajtotta cselekményét, a bozótosan keresztül eltávozik, magára hagyva áldozatát. Az elmondottak alapján a következő profil alakítható meg:

- a maszkból, a parókából és a kesztyűből arra lehet következtetni, hogy az elkövető nem akart ujjnyomot hátrahagyni, és nem akarta, hogy az áldozat felismerhesse;
- az áldozatok levetkőztetéséből és a tettes levetkőzéséből elővigyázatlanúságra, emellett az elkövető agresszív, gátlástalan szexuális aberráltságára lehet kö-

³⁶ Katona Géza: i. m. 46. o.

³⁷ Erre nézve lásd Barta Endre (2000): i. m. 29. o.

³⁸ Uo. 33. o.

- vetkeztetni, amit a hátramaradó ondónyomok is bizonyítottak több esetben, s ebből meg lehetett állapítani, hogy a támadó AB vércsoportú és kék szemű;
- a törrel való öléssel fenyegetésből az elkövető pszichopata, mindenre elszánt bűnözői énjébe nyerhetünk betekintést. A pszichopátikus (kóros lelki) alapon elkövetett erőszakos nemi közöszlések tettesei különféle gátlások hatására, szinte már perverziószerűen folyamodnak a nemi vágy kielégítésének ehhez a módjához. Ezeket a tetteseket a magányos elkövetés jellemzi³⁹;
  - a háromnegyedes női kerékpár használatából, és a fojtási technika alkalmazásából arra lehet következtetni, hogy professzionális elkövetőről van szó, aki a támadás előtt jól álcázza magát, női kerékpárosnak tettei magát. Ebből betekinthetünk az elkövetési módszer sajátosságaiba (móduszkép), annak jellemzőbb ismérveibe, ugyanis számos elkövető minden változtatás nélkül ismételten alkalmazza a már jól begyakorolt és korábban is eredményre vezető módszert (ez az úgynevezett perszevarencia elmélete).⁴⁰ Például a női kerékpárosoknak az erőszakos nemi cselekmény előtti eltulajdonítása, majd az erőszakos közöszlés után a helyszínén hagyása;
  - abból, hogy a tettes magára hagyja az áldozatait, arra lehet következtetni, hogy könnyelmű, cinikus, mert bízik a saját ügyességében, képességében, s abban, hogy a sértetteknek egy alkalommal sem sikerült öt azonosítaniuk;
  - abból, hogy maszkot viselt, arra lehet következtetni, hogy már jó előre kiválasztotta a 15 és 51 év közötti áldozatait, és megfigyelte őket a bűncselekmény elkövetése előtt. Ez is mutatja a tettes gátlástalan szexuális elfajzottságát.

A deduktív profilalkotás előnye, hogy nagyon pontos információkkal szolgál az elkövető tulajdonságairól, magatartásáról, szokásairól. Másik nagy előnye, hogy egy sorozatalkövetésnél az új információk, bizonyítékok alapján pontosítható a profil.⁴¹ A deduktív profilalkotás mint sajátos verzióállítási módszer később jelentős szerepet játszott az elkövető kézre kerítésében.

Az újabb adatok alapján a figyelő és ellenőrző *állomány feladatait kibővítették*, így

- minden kivilágítatlan kerékpárral közlekedőt, vagy elhagyott helyen várakozót igazolatniuk kellett;
- a közlekedési útvonalak mentén elhagyott kerékpár észlelésekor újabb bűncselekményre lehetett következtetni, és a körülményekhez képest figyelni vagy kutatni kellett az elkövető után;

---

³⁹ Erre nézve lásd Katona Géza: i. m. 54. o.

⁴⁰ Erre nézve lásd Barta Endre (2000): i. m. 33. o.

⁴¹ Erre nézve lásd Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: i. m. 225. o.

- minden megállásra felszólított és menekülő személyt akár kutya alkalmazásával is el kellett fogniuk. A fegyverhasználatot viszont a legvégső esetre szigorították.

A figyelőszolgálat értékelése

Több esetben kiderült, hogy a figyelőszolgálatot – alapos értékelés és feltérképezés után – célszerűen szervezték meg, és a feladatok meghatározása is helyesnek bizonyult. A KISZ-tábor melletti, 1976. november 29-i sikertelen igazoltatási kísérlet után még *háromszor sikerült az elkövető közelébe jutni.*

Először 1977. május 20-án 22 óra után egy gépkocsizó járőr Szarvas külterületén, félig az úttesten, két gazdátlan kerékpárra lett figyelmes. Megállt, de már csak *K. Erzsébet* sértettet találta a helyszínen. *Másodszor*, 1977. július 18-án, ugyancsak Szarvason, a rejtett figyelőszolgálatot ellátó rendőr és önkéntes rendőr 22 óra körül rádión jelentette, hogy a körözöthöz hasonló szemleleírású kerékpáros férfit látnak, aki már többször elkerépezte, majd indokolatlanul várakozott. Egy alkalmasnak ítélt pillanatban megkísérelték az elfogását, azonban az ismeretlen, helyzeti előnyét kihasználva, egy folyón átúszva elmenekült. *Harmadszor*, 1977. szeptember 6-án 1.30-kor, Békéscsaba határában, a kukoricásban rejtőzködő kutyás figyelő, a közeli közúton egy kivilágítatlan kerékpárost észlelt, aki elhaladt előtte, majd visszatért, és a kerékpárt a figyelőtől mintegy négy-öt méterre elrejtette. Az út felé induló férfit az őrszem megállásra szólította fel, mire az futni kezdett. Ezt látva az őrszem a hosszú pórázon lévő kutyát eleresztette anélkül, hogy a póráz leoldotta volna, így a menekülőnek a többször elakadó póráz miatt sikerült elmenekülnie. A riasztott egység öt percen belül megkezdte a zárást, és valamennyi gépkocsizó járőrt a körzetbe irányítottak, de a tettes elfogása most sem sikerült, sőt egy óra múlva Békéscsaba I. kerületéből *újabb erőszakos nemi közlés kísérletét jelentették.* A sikertelen elfogási kísérletek ellenére leszögezhetjük, hogy a permanens rendőri tevékenység oda vezetett, hogy a korábban megtervezett kivitelezés–menekülés–rejtőzködés terve felborul, az elkövetőt megzavarja, kénytelen a tervtől eltérni, rögtönzésre kényszerül⁴², ami előbb-utóbb olyan hibához vezet, amely lehetővé teszi az elfogását.

---

⁴² Erre nézve lásd Barta Endre – Bartha Zoltán: Rablás, kifosztás, zsarolás nyomozása. Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok. Rejtjel Kiadó, Budapest, 1999. 48–49. o.

Az elkövető felderítése

1978. február végén a nyomozó csoport egyik tagjának figyelmét felhívták *id. Miskolci János* békéscsabai lakosra, aki ellen már többször indítottak szabálysértési eljárást, mert a strandon mutogatta a nemi szervét. *Id. Miskolci János* nem jöhetett számításba tettesként, de a fiára, *ifj. Miskolci Jánosra* ráillett az ismeretlen tettes személyleírása. Haja színe, kopaszodása, lábmerete és hanghordozása az elkövetőéhez hasonló volt, de megzavarta az összképet, hogy nős, három gyermeke van, büntetlen előéletű, és még eljárás sem indult ellene. Viszont építésztechnikusi végzettsége ellenére tizenhét év alatt tizenhét munkahelye volt, és többször segédmunkásként dolgozott.⁴³ Itt juthat szerephez a korábban említett szabálysértési nyilvántartások felderítésben játszott fontos szerepe, amit nem szabad lebecsülni, mivel a bűncselekménysorozat felgöngyölítéséhez vezethet, igaz, jelen ügyben csak közvetett módon, az apa személyén keresztül, aki a fiához hasonló aberrált szexuális magatartást tanúsított azzal, hogy a nemi szervét mutogatta.

A potenciális elkövető tanulmányozása, ellenőrzése közben újabb erőszakos bűncselekmény történt. *1978. március 24-én 19 óra 45 perckor* a békéscsabai Hősök temetőjének bejárata előtt egy ismeretlen férfi megtámadta *F. Erzsébet* tanulóat, és a temetőbe bevonszolva erőszakkal közösült vele. A potenciálisan gyanúsíthatók ellenőrzését a rendőrség a bűncselekmény bejelentése után egy órával megkezdte. Miskolci lakásán a felesége alibit igazolt azzal, hogy a férje 15 óra óta nem hagyta el a lakást. Az adatokat gyűjtő nyomozó csoport megállapította, hogy *ifj. Miskolci János* látszólag kiegyensúlyozott családi életet él, de tudomást szerzett nőkapcsolatairól és arról, hogy utazásai idején feltűnően akar ismerkedni nőkkel.

Megszervezték, hogy *a tettesként figyelembe vehető lakását azonnal blokkolják*, ha újabb erőszakos nemi közösülésről érkezik bejelentés/feljelentés, hogy a hazatérő elkövetőt közvetlenül a bűncselekmény után el lehessen fogni. 1978. június 10-én távgépírós körözésben értesítés érkezett arról, hogy Martfűn, június 9-én 22 órakor egy kerékpáros férfi megtámadta *F. Józsefné* helyi lakost, és a közeli lucernásba vonszolta, majd erőszakkal közösülni akart vele. A támadásra az arra járók figyeltek fel, mire a tettes menekülni kényszerült, a helyszínen hagyva a környékről lopott kerékpárt, és egy kockás sildes sapkát. *A késői értesítés miatt* a gyanúsíthatók lakását már értelmetlen lett volna figyelni. Miskolci alibjét ellenőrizve felvetődött, hogy a bűncselekmény

---

⁴³ Dénes Miklós – Zsila József: i. m. 86–93. o.

napján 13 órakor motorkerékpáron távozott a munkahelyéről. A helyszínen talált sapkát munkatársai közül többen az ő tulajdonának vélték, sőt sikerült felkutatni azt a békéscsabai kiskereskedőt is, aki a sapkát eladta. Az ellenőrzés közben a rendőrség értesült arról, hogy Martfűn a júniusi bűncselekmény előtt egy hónappal – ugyanazon a helyen – már történt egy erőszakos közösülés *H. Katalin* sérelmére. Édesanyja bejelentését azonban, a sértett gyengeelméjűségére hivatkozva, nem értékelték kellő súllyal, és így a nyomozást sem rendelték el. Ugyanez a sértett később pontos adatokat közölt támadója reklámsapkájáról, amelyet a házkutatáskor sikerült megtalálni.

Ifj. Miskolci János munkahelyi okmányait megtekintve kiderült, hogy *munkakönyvét meghamisította*, előző munkahelyének munkabérré vonatkozó bejegyzését megváltoztatta, emiatt új munkaadója magasabb illetménnyel alkalmazta. *Az esetet ürügyként felhasználva*, 1978. június 17-én ifj. Miskolci Jánost közokirat-hamisítás miatt gyanúsítottként kihallgatta a rendőrség, és megfelelő kombinációval szagmintát vettek róla, amelyet Budapestre küldtek azonosításra, több helyszíni szagnyommal együtt. *A szagazonosítás eredményes volt.*

A gyanúsított lakásán tartott házkutatás eredményesnek bizonyult, mivel lefoglaltak hét női bundát, tíz drapp férfikesztyűt, több inget, cipőt, harisnyanadrágot, pulóvert, továbbá több kézi és elektromos szerszámot. Igen jelentős volt a több, olvasztott végű műanyag szárítókötél, a vastag kenderkötél, a motorkerékpártömlő-darab, és nagyobb mennyiségű olyan tárgy, megtalálása, amelyeket feltehetően a vagyon elleni bűncselekményeknél alkalmazott a keresett tettes. A házkutatás után, a jogtalan behatolás útján elkövetett lopás, közokirat-hamisítás és más bűncselekmények megalapozott gyanúja miatt *ifj. Miskolci Jánost őrizetbe vette a rendőrség.*

A bizonyítás megtervezése, a gyanúsított kihallgatása

A gyanúsított bűncselekményeinek bizonyítására szükségesnek bizonyult valamennyi ismeretlen tettesű, hasonló módszerrel elkövetett bűncselekmény nyomozási adatainak rendszerezése a személyi és tárgyi jellegű bizonyítékok, szakértői vélemények újabb értékelése, a köztük és a tettes közötti összefüggések megállapítása. Az őrizetes bűnösségének bizonyítására – néhány közvetett jellegű személyi bizonyítékon kívül – csak tárgyi jellegű bizonyítékokra lehetett építeni. Megkísérelték Miskolci *felismerésre bemutatását* néhány sértettel, ők azonban vagy *nem ismerték fel*, vagy bizonytalankodtak.

Meghatározták a bizonyítás menetét, és úgy döntöttek, hogy előbb a kisebb jelentőségű vagyron elleni bűncselekményekről hallgatják ki, majd az 1976. november 29-i igazoltatás előli elszökését tisztázzák. Csak ezt követheti a mennyezetbontásos betöréssorozat, majd az erőszakos közösülések és kísérletek bizonyítása. Nagy gondot kellett fordítani a *gyanúsított személyiségének tanulmányozására*, a megfelelő kihallgatási taktika meghatározása érdekében.⁴⁴ Általánosságban fontos kihallgatás-taktikai szabály, hogy ha a gyanúsított a vallomástételt megtagadja, akkor figyelmeztetni kell, hogy az eljárás lefolytatását ez a magatartása nem akadályozza, mindamelllett ő a védekezésének erről a módjáról lemond. Az tekinthető taktikailag helyesnek, ha mindjárt az elején közöljük vele, hogy a nyomozó hatóságnak milyen személyi, tárgyi bizonyítási eszközei, szakértői véleményei vannak, ezzel készítetve a kihallgatásban való aktív részvételre. A tények részbeni közlésével elérhető, hogy a terhelt hajlandó vallomást tenni. Ekkor kezdődik az érdemi kihallgatás, a kontaktust már felvettük a terhelttel, de a bűncselekmény elkövetését továbbra is tagadja, mint ahogy azt is, hogy a sértettet egyáltalán ismerné, vagy hogy találkozott volna vele, esetleg még alibit is igazol, amit minden esetben igazolni is kell, még akkor is, ha valószínűtlennek tűnik. A harmadik fázis a terhelt valós és valótlan elemeket is tartalmazó vallomása, amikor megpróbálja a tényállás elemeit szétbontani, egymástól függetlenné tenni, hogy cselekménye büntetőjogilag ne legyen értékelhető, vagyis tagadja az erőszakot, kényszert, fenyegetést, védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen állapotot, sőt azt állítja, hogy a sértett beleegyezett az aktusba. Ez a helyszíni szemle során vett mintákkal, biológiai anyag-maradványokkal, az ezek vizsgálatán alapuló szakvéleményekkel cáfolható meg. Részbeni beismerés esetén a közösülés mellett a fizikai kényszert is bizonyítanunk kell, a sértett és a közvetett tanúk vallomásaira hivatkozással, valamint az ezeket igazoló tárgyasult bizonyítékok (biológiai anyag-maradványok, ezeken alapuló szakértői vélemények) gyanúsított elé tárásával.⁴⁵ Ennek megfelelően a jelen ügyre vonatkozó kihallgatási taktika a következők szerint alakult: íjf. Miskolci János átlagos műveltségű, halk beszédű, magabiztos felépítésű, gyakran cinikus, változó hangulatú ember. Vele szemben a meggyőző, nyugodtan érvelő hangnem, a bizonyítékok láncolatának és az összefüggések logikus feltárása mutatkozott célravezetőnek.

---

⁴⁴ Dénes Miklós – Zsila József: i. m. 93–94. o.

⁴⁵ Erre nézve lásd Barta Endre (2000): i. m. 34–36. o.

E taktika hatására kénytelen volt abbahagyni az átlátszó hazudozásokat. Elismerte a járőr előli elmenekülését is, amit azzal magyarázott, hogy Gyulára indult betörni (a kihallgatás ekkor még a vagyon elleni bűncselekmények körül zajlott). Ezek indítékait azzal magyarázta, hogy kis keresetének ellenére többet szeretett volna nyújtani a családjának és a feleségének. Korábbi vallomásait megtagadva taktikázott, de végül valamennyi betöréses lopást beismerte. Később, amikor az erőszakos nemi közöselésekkel való összefüggésekre tért át a kihallgató, *sokáig elzárkózott mindenféle nyilatkozattól*. A szagazonosítás eredményét ismertetve zavarba jött, és mivel kutyatulajdonosként hitt a kutyák megbízhatóságában – beismerte, hogy ő az, akit a rendőrség hosszú ideje keres. Több erőszakos nemi közöselésről részletes beismerő vallomást tett, de tagadta a sértettek bántalmazását, fenyegetését, fojtogatását, szerinte ő csak ráhatni, meggyőzni igyekezett a nőket.

A későbbiek során minden részletre kiterjedő beismerő vallomást tett. Magatartását azzal magyarázta, hogy 1972-ben tüdőbetegséggel szanatóriumban kezelték, és azóta felfokozott nemi igénye jelentkezett, ez a felesége számára már terhes volt, ezért a család egyben maradása érdekében, kényszerűségből választotta ezt a megoldást. Az igazságügyi orvos szakértő szakvéleményében kizártnak tartotta a tüdőbetegség ilyen következményeit. Az igazságügyi pszichológus és ideg-, elmeszakértő véleménye szerint ifj. Miskolci János pszichopata, agresszív személyiség, de nem szenved elmebetegségben, tudatzavarban.

A felderítés főbb szakaszai

A különböző verziók és adatok alapján körülbelül hétezer férfit ellenőriztek, ezek közül többet visszatérően is.⁴⁶ A verziók szűkítésében és végül az elkövető felderítésében nagy szerepe volt az elkövetési módszer sajátosságának (a móduszképnek), így például a kerékpáros támadásoknak, a különleges fojtogatási technikának, valamint az esti, késő esti órákban való elkövetésnek, az álarc és a paróka, a tör, a bőrkesztyű használatának. Ezeket az elkövető olyan szinten tökélyre fejlesztette, hogy a rendőrség sokáig tehetetlen volt a kézre kerítésében, sőt amikor kezdett szorulni a hurok, akkor az elkövető változtatott a korábban jól bevált módszerén (a perszevarencia jelentősége). Az egyetlen nagy hibája a túlzott gögje és cinikussága volt, ez vezetett végül a

---

⁴⁶ Dénes Miklós – Zsila József: i. m. 94–95. o.

lebukásához méghozzá oly módon, hogy a kihallgatásakor előbb a kisebb tárgyú súlyú bűncselekményekből kiindulva a már lezajlott házkutatás és kihallgatás során előkerült tárgyi bizonyítási eszközök alapján minden vagyon elleni és nemi erkölcs elleni sorozatban elkövetett bűncselekményt sikerült rábizonyítani.

A rendőrség nyomozási verziói és tervei többségükben helyesek voltak, azonban annak végrehajtásában képzettségbeli vagy hozzáállási problémák miatt mulasztások történtek. *A panaszfelvétel* alaposága több esetben hiányolható volt, és csak a sértettek újbóli kihallgatásával sikerült a tettesről használható személyleírást összeállítani. Ebből okulva a felderítés egy későbbi szakaszától már állandóan ugyanaz a nyomozó foglalkozott a panaszosok kihallgatásával és a panaszfelvétellel. Pedig a kihallgatás az erőszakos közösülésnél (és más nemi erkölcs elleni bűncselekménynél) az egyik legfontosabb nyomozási cselekmény. Az elméleti ajánlások szerint a sértett panaszát a lehető legnagyobb részletességgel kell felvenni. Mindenképpen célszerű, ha a panaszával megjelenő sértettet már első ízben a nemi erkölcs elleni bűncselekmények nyomozásában jártas nyomozó vagy vizsgáló hallgatja ki. Az erőszakos közösülés (és más nemi erkölcs elleni bűncselekmények) esetében ugyanis a sértett személyének számottevően nagyobb jelentősége van, mint más bűncselekmények esetében, ezért kihallgatásának különös fontosságot kell tulajdonítani. A kihallgatás célja, hogy minél részletesebben, teljesebben feltárja és élethűen rögzítse a sértett vallomását, mert csak ez után kerülhet sor azonnali intézkedésekre és a halaszthatatlan nyomozási cselekményekre. Már a panasz felvételénél figyelemmel kell lenni arra, hogy azoknál a bűncselekményeknél, amelyeknek törvényi tényállása az erőszakot vagy a fenyegetést kívánja meg ahhoz, hogy a cselekmény büntettként legyen értékelhető, a tényállási elemek rögzítése világos és pontos megfogalmazást igényel. Ennek hiánya oda vezethet, hogy vagy már eleve nem indítható büntetőeljárás, vagy később a bűncselekmény nem bizonyítható.⁴⁷ *Az erőszakos közösülés miatt folytatott nyomozások legjobb tanúkihallgatási jegyzőkönyvei ott születnek, ahol a sértett kikérdezése módszeresen történik, ahol a cselekmény folyamatának egyes szakaszait külön-külön tisztázzák, és ugyanakkor az előzmények és az utócselekmények, valamint a büntettet megvalósító konkrét magatartás azonos hangsúlyt kapnak. E bűncselekményi kategória nyomozása során az úgynevezett főcselekményt gyakran a perifériásnak látszó mellék-cselekmények bizonyíthatják, ezért ezt a nyomozásokkor célszerű figyelembe*

---

⁴⁷ Erre nézve lásd Barta Endre (2000): i. m. 15–21. o.

venni.⁴⁸ Ez a részleteket is figyelembe vevő komplexitás elve, következképpen mindenkor ezt kell követni a kihallgatások során, és ez a terhelt kihallgatására is vonatkozik.⁴⁹ A békéscsabai szatír által elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmény-sorozat nyomozása elején hiányzott a részletes panaszfelvétel, ez oda vezetett, hogy csak évekkel később sikerült megszakitani a bűncselekmény-sorozatot, mint ahogy kívánatos lett volna. Ráadásul ez nehezítette az elkövető profiljának mielőbbi pontos, megbízható megállapítását is. Erre a bűncselekmény-sorozatra a sértett és a tettes kapcsolatát tekintve a következő volt jellemző: *a sértett és a tettes a cselekményt megelőzően nem ismerték egymást, ezért a támadás a sértett számára váratlan.*

Ezek a cselekmények agresszív jellegűknél fogva az erőszakos közöszülés legtipikusabb megjelenési formái. A bizonyítás szempontjából viszonylag könnyebb dolgunk van, mert az ismeretlen támadó nem hivatkozhat alappal arra, hogy a sértett beleegyezését akarta megszerezni. A sértettek általában rögtön feljelentést tesznek, ezért a cselekmény és a feljelentés között eltelt rövid idő miatt a tárgyi bizonyítékok elvileg könnyen beszerezhetők.⁵⁰ Ennek a nyomozás kezdeti fázisában nem tulajdonítottak akkora jelentőséget a nyomozók, ez késleltette az elkövető kézre kerítését.

A bűncselekmény-sorozat felderítésére szervezett *nyomozó csoport* létszáma csak a felderítés utolsó fázisában volt elegendő. Hasonló bűncselekmény-sorozat nyomozásában elengedhetetlen a megfelelő létszámú és összetételű nyomozó csoport szervezése. Tapasztalnia kellett a rendőrségnek, hogy *a kellő felszerelés* vagy a rendőri rutin hiánya alapján veszélyeztetheti a jól megtervezett feladatok eredményes végrehajtását.

A szakszerű helyszíni szemle nagymértékben segíti a felderítés irányának meghatározását, majd később a bizonyítást. Ellenkező esetben előfordul, hogy a helyszíni szemle adataiból bizonyos összefüggéseket csak később ismer fel a nyomozó hatóság. Így például a betörési kísérletnél hátrahagyott egy férfira, egy nőre és három különböző korú gyermekre való ruházatot tartalmazó csomagból az erőszakos elkövető családi helyzetét pontosabban meg lehetett volna ítélni.⁵¹

További fontos tanulság, hogy ebben az ügyben szükség mutatkozott volna egy jó hálóterv kidolgozására, hiszen az ügy bonyolultsága igényelte volna a több szálon folytatott felderítést, bizonyítást, amely külön nyomozó bri-

---

48 Dr. Rózsa János. Idézi Barta Endre (2000): i. m. 15. o.

49 Uo. 15. o.

50 Uo. 10–14. o.

51 Dénes Miklós – Zsila József: i. m. 95. o.

gád felállítását tette volna szükségessé. A hálóterv lényegét abban foglalhatjuk össze, hogy bonyolultabb ügyekben (amilyen a békéscsabai szatír ügye is) az előzetesen táblázatba foglalt nyomozási cselekményeket, ezek átlagszámítással becsült időtartamát, valamint a végrehajtásukért felelősöket az informatika folyamatszabályozási ábráiból ismert műveleti jelek felhasználásával időskálára kivetített hálóba rajzoljuk fel. A hálóról leolvasható a kritikus út, azaz a cél eléréséhez legtöbb időt igénybe vevő munkasorozat.⁵² A nyomozók egy csoportjának csak a betöréses lopásokkal, míg egy másik csoportnak kizárólag az erőszakos közönsélek nyomozásával kellett volna foglalkoznia, majd az adataikat kicserélve feltárni az összefüggéseket. Ez tekinthető véleményünk szerint az egyik kritikus útnak, azaz a legtöbb időt és energiát felemésztő munkasorozatnak, nyomozási cselekménynek. A betöréses lopások egy része ugyanis eszközcselekményül szolgált az újabb erőszakos közönsélek sikeres kivitelezéséhez, így például bőrkesztyűk beszerzése az ujjlenyomatok keletkezésének megakadályozása érdekében, a háromnegyedes női kerékpárok beszerzése, illetve a stoplis sportcipő eltulajdonítása a helyszínről való gyorsabb menekülés érdekében. Kétségtelen azonban, hogy az ellopott tárgyak egy része a család anyagi jólétét volt hivatva növelni, például női bundák, férfiingek, gyermekcipők és ruhák. S mindezek beszerzéséhez az elkövető olvasztott végű műanyag kötelet és vastag kenderkötelet használt, amelyek a későbbi házkutatás során előkerültek, ezáltal pontosítani lehetett a profilt.

A második kritikus pont a bűncselekmények helyszínein talált biológiai-anyag-maradványok (ondó, hüvelyváladék, vér, hajszálak, testszőrzet a ruházaton, illetve a sértettek testén), a ruházaton bekövetkezett elváltozások, szakadások különböző szakértők általi értékelése, elemzése vezetett el ahhoz, hogy az elkövető AB vércsoportú, kék szemű, erős, izmos testalkatú, agresszív, magabiztos személyiség.

A harmadik kritikus út az elkövető akciórádiuszának, valamint az ezzel kapcsolatos időszámvetés és tevékenységlista meghatározása. A nyomozás kezdeti szakaszában ugyanis helyes volt, hogy a nyomozó hatóság a Békéscsaba–Gyula–Sarkad vasútvonal térségében figyelőszolgálatot szervezett az elkövető elfogására, de hibának minősíthető ennek idő előtti feloldása. Ezzel ugyanis az elkövetőnek ismét szabad kezet adtak, ő pedig ezen felbátorodva egyre távolabb fejtette ki a tevékenységét, így például Csorvás, Orosháza, Szarvas, Körösladány és végül Martfű környékén. Ennek követ-

---

⁵² Erre nézve lásd Illár Sándor (szerk.): *Krimináltaktika*. Tankönyv a Rendőrtiszti Főiskola hallgatói részére. BM Könyvkiadó, Budapest, 1983, 335–336. o.

keztében a nyomozóknak egyre nagyobb területet kellett az ellenőrzésük alá vonniuk, ehhez viszont nem állt elegendő erő a rendelkezésükre, csak a nyomozás vége felé, s addig még számos bűncselekmény történt. Szorosabbra kellett volna fűzni az együttműködést a többi helyi és szomszédos megyei rendőrkapitánysággal az információcsere és a K- (köörzési) akció tekintetében. Egy esetben, az első martfüi erőszakos közöskülésnél a helyi rendőri szerv helyi ügyként kezelve a dolgot, nem adott hitelt a sértett vallomásának, hiányzott náluk az ügycsomagokban való gondolkodás. „*Tömegesen előforduló ügyek esetén ugyanis nem egy-egy ügyben, hanem a közöttük lévő összefüggések felderítésével, a sorozatos elkövetés kimutatásával, ún. ügycsomagokban kell gondolkodni és a felderítés feladatait meghatározni (Dr. Dobos János).*”⁵³ Az időszámvetés keretében meg kellett volna vizsgálni, hogy a feladatok végrehajtásához a körülményeknek és a végrehajtók egyéni teljesítő-képességének megfelelően mennyi időre lett volna szükség. Sokszor az elkövető elfogásához igen közel állók szakmai felkészületlensége hiúsította meg a bűncselekmény-sorozat hamarabbi megszakítását. A tevékenységlista elkészítése jónak mondható, hiszen mind a közrendvédelmi, mind a bűnügyi állomány szakszerű utasításokat kapott az eligazítások, brigádértekezletek alkalmával, sőt az információk nemcsak a brigádvezetőn, hanem a kisebb egységek parancsnokain keresztül is eljutottak mindenkihez, a technikai felszerelésbeli és nemegyszer a szakmai hiányosságok (például kevés, sokszor csak egyetlen URH-rádió kétfős egységekre, kutyás őrszem hibája) azonban hátráltatták az úgy mielőbbi befejezését. Véleményünk szerint tudatosabb, gyorsabb, koncentráltabb szervezés hamarabb véget vethetett volna a bűncselekmény-sorozatnak.

A 2012. évi C. törvény (az új Btk.) újraszabályozza a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket. A fejezet új címe a következő: *A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények*. A fejezet címe a hatályosnál jobban kifejezi a fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat, hiszen nem a nemi erkölcs védelme az elsődleges és egyetlen védett jogi tárgy, hanem a nemi integritás, nemi önrendelkezés, nemi szabadság védelme is. Előbbi ugyanis a „köz” érdekét tartja elsődlegesen szem előtt, utóbbi a „magánszférára” koncentrált. Az új címmel a jogalkotó reagál a nőszervezetek ilyen irányú ajánlására is.⁵⁴ Az új szabályozás a témánk szempontjából is meghatározó az erőszakos közöskülés törvényi tényállását tekintve, mivel az új Btk. megváltoztatja a ko-

---

⁵³ Idézi Barta Endre (2001): i. m. 4. o.

⁵⁴ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. <http://konyvtar.bpubyvedika-mara.hu/wp-content/uploads/2012/02/BTKeloterjeszes-tervezet.pdf...> 2013. június 7. 14:11. 139.o.

rábbi büntető törvénykönyv törvényi tényállásának elnevezését. Az új törvény a korszerűség, a nemzetközi kifejezésekkel való összhang, és a jobb közérthetőség követelményének megfelelően egyes fogalmakat felvált újakkal, például az erőszakos közöszlés és szemérem elleni erőszak helyett szexuális cselekmény fogalmát használja.⁵⁵ Az értelmező rendelkezések szerint *szexuális cselekmény: a közöszlés és minden súlyosan szeméremérséítő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására, vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul.*⁵⁶ Az erőszakos közöszlés és a szemérem elleni erőszak újraszabályozása elsődlegesen azért szükséges, mert Magyarország 2010. november 29-én aláírta a PCES egyezményt, illetve az Európai Unió tagállamai 2011 decemberében elfogadták a 2011/93/EU irányelvet, amelynek legkésőbb 2013. december 18-ig meg kell felelteni jogszabályainkat. Emellett – az egyszerűsítés érdekében – az új törvény összevonja a teljesen azonos tartalmú erőszakos közöszlés és szemérem elleni erőszak szabályozását, és új elnevezést ad „szexuális cselekmény” megjelöléssel, ami mindkettőt lefedi, és a köznyelv számára is egyértelmű.⁵⁷ Az új szabályozás két tényállást hoz létre a 196–197. § szerint. Az új Btk. fejezetcíme jól kifejezi témánk szempontjából az erőszakos közöszlés és szemérem elleni erőszakot felváltó szexuális kényszerítés, és szexuális erőszak törvényi tényállásának sorrendiségét is. Ugyanis az elkövetési magatartások „sorrendisége” indokolja, hogy a szexuális erőszak a szexuális kényszerítésnél súlyosabb⁵⁸, így az először a szexuális kényszerítés kerül előbb szabályozásra, és azután annak „mintegy minősített eseteként” a szexuális erőszak. Az enyhébb megítélésű 196. § így szól: *„Aki mást szexuális cselekményre vagy ennek eltűrésére kényszerít, a szexuális kényszerítés büntetett követi el. (2) Két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a szexuális kényszerítést a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére, b) hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélve követi el. (3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha szexuális kényszerítést tizennyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.”*

---

⁵⁵ Uo. 140. o.

⁵⁶ 2012. évi C. törvény (új Btk.) 459. § (1) bekezdés 27. pont.

⁵⁷ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. <http://konyvtar.bpubyvedikamara.hu/wp-content/uploads/2012/02/BTKeloterjesztes-tervezet.pdf>...2013. június 7. 14:11. 140-141.o.

⁵⁸ Complex Jogtár, Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, Online. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. 2013. IX. 19.–2019. IV. 19., 2013. október 1. 16:35. 94. o.

Az 1978. évi IV. törvény alapján az erőszakos közöszlés és a szemérem elleni erőszak akkor büntetendő, ha a közöszlésre vagy fajtalanságra kényszerítés erőszakkal, vagy az élet és a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel valósult meg. A joggyakorlat a sértett nem önkéntes beleegyezésével, ám mégsem kvalifikált fenyegetés hatására megvalósuló szexuális aktust kényszerítésnek (Btk. 174. §) minősíti. Az új Btk. ezen kíván változtatni, ezért szexuális kényszerítésként súlyosabb büntetéssel rendeli büntetni az úgynevezett nemi zsarolást, és ezzel elmozdul a szabályozás a hazai és a külföldi női jogvédő szervezetek, testületek (például a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöbölésével foglalkozó CEDAW Bizottság ajánlása) által is kívánt irányba. Az új tényállás megállapításának indoka még, hogy a 2011/93/EU irányelv (amelynek átültetési határideje 2013. december 18.) 3. cikk (5) bekezdés iii. pontja, illetve a (6) bekezdése, továbbá a lanzarote-i egyezmény (amelyet Magyarország 2010. november 29-én aláírt) 18. cikk (1) bekezdés b) pontja büntetendőnek nyilvánítja

- a gyermekkel (tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel) folytatott szexuális tevékenységet, amennyiben ahhoz kényszer, erőszakot vagy fenyegetést alkalmaznak;
- a gyermeknek valamelyik harmadik féllel folytatott szexuális tevékenység kényszerítését kényszer vagy fenyegetés alkalmazásával.

A 2011/93/EU irányelv meghatározza a büntetési tétel felső határának legalacsonyabb mértékét, illetve a beleegyezési korhatárt el nem érő személyek sérelmére történő elkövetést szigorúbb megítélés alá helyezi, erre figyelemmel a törvény szerint minősített eset a tizennyolcadik, illetve tizennegyedik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett szexuális kényszerítés. További minősített eset, ha az elkövető a hozzátartozója, vagy a nevelése, felügyelete, gondozása, vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve közte és a sértett között fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyal visszaélve követi el a bűncselekményt. A hatalmi, vagy befolyási viszony olyan kapcsolatot jelent az elkövető vagy a sértett között, amely a fenti meghatározásokon (hozzátartozó, nevelő) kívül esik, azonban ahhoz hasonlóan személyes vagy függelmi viszony keletkezhet (például unokatestvér, a család barátja, szomszéd). Mivel a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltitűzésére való kényszerítés felöl minden olyan magatartást, amikor a sértett nem önként és szabadon adja a beleegyezését a szexuális cselekményhez, hanem valamilyen kényszer hatására, ez a tényállás alkalmas lehet a kapcsolati erőszak elleni küzdeletről és megelőzésről szóló isztambuli egyezmény

(CAHVIO) rendelkezéseinek átültetéséhez, ezen egyezmény ugyanis a beleegyezés hiányát írja elő tényállási elemként.⁵⁹

A súlyosabb alakzata a 197. § alatt így szabályoztatik: *Szexuális erőszakot követ el, és büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki*

- *a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni fenyegetéssel követi el;*
- *más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel.*

Szexuális erőszakot követ el az is, és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez vagy végeztet. (3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el; b) az elkövető hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követi el; vagy c) azonos alkalommal, egymás tevékenységéről tudva, többen követik el. (4) Öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki az (1) bekezdés a) pontjában vagy a (3) bekezdés b) vagy c) pontjában meghatározott bűncselekményt tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére követi el, vagy a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekmény a (3) b) vagy c) pontja szerint is minősül. (5) Aki szexuális erőszak elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő feltételeket biztosítja, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.⁶⁰

Az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak tényállásának újraszabályozása elsődlegesen azért szükséges, mert Magyarország 2010. november 29-én aláírta a lanzarote-i egyezményt, illetve az Európai Unió tagállamai 2011. decemberében elfogadták a 2011/93/EU irányelvet, amelynek legkésőbb 2013. december 18-ig meg kell feleltetni a magyar jogszabályokat. Emellett – az egyszerűsítés érdekében – a törvény összevonja a teljesen azonos tartalmú erőszakos közöszülés és szemérem elleni erőszak tényállását, és új címet ad neki szexuális erőszak elnevezéssel, amely mindkettőt lefedi, és a köznyelv számára is egyértelmű. A 2011/93/EU irányelv 3. cikk (5) bekezdés ii. és iii. pont-

---

⁵⁹ Complex Jogtár, Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, Online. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. 2013. IX. 19.–2019. IV. 19., 2013. október 1. 16:35. 95. o.
⁶⁰ Vö. az új Btk. 196–197. §-ával!

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

---

ja, illetve a (6) bekezdése, továbbá a lanzarote-i egyezmény 18. cikk (1) bekezdés b) pontja a következőket nyilvánítja büntetendő magatartásoknak:

- a gyermekkel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben a gyermek különösen kiszolgáltatott helyzetével, különösen szellemi vagy testi fogyatékosságával vagy eltartotti helyzetével élnek vissza;
- a gyermekkel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben kényszer, erőszakot vagy fenyegetést alkalmaznak;
- a gyermeknek valamely harmadik féllel folytatott szexuális tevékenységre kényszer, erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával történő készítése.

Mind a 2011/93/EU irányelv, mind a lanzarote-i egyezmény gyermeknek a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt tekinti, így valamennyi említett magatartás e személyi kör tekintetében büntetendő. Az elkövetési magatartások tekintetében a 2011/93/EU irányelv meghatározza a büntetési tétel felső határának legalacsonyabb mértékét, egyes esetekben a beleegyezési korhatárt el nem érő személyek sérelmére történő elkövetést szigorúbb megítélés alá is helyezi, az új tényállás büntetési tételeit e szerint kell megállapítani. Az 1978. évi IV. törvény alapján az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak akkor büntetendő, ha a közösülésre vagy a fajtalanságra kényszerítés erőszakkal, vagy az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel valósul meg. A jelenlegi joggyakorlat kikristályosodott és egységes a kényszer és a kvalifikált fenyegetés értelmezése és alkalmazása tekintetében, és ezen a joggyakorlaton a törvény nem kíván változtatni. Mindezek alapján a szexuális erőszak bűncselekmény alapesete valósul meg, ha az elkövető a sértettet erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel szexuális cselekményre vagy annak eltérésére kényszerít. Minősített eset valósul meg, ha

- a sértett a tizennyolcadik életévét nem töltötte be;
- az elkövető a sértett hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve ha a bűncselekményt a közte és a sértett között fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyral visszaélve követik el;
- az elkövető más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel.

A 2011/93/EU irányelv által meghatározott büntetési tételekre tekintettel további minősítő körülmény a törvény szerint, ha a sértett a tizennégy, illetve tizenkét éven aluli, továbbá, ha egyszerre több minősített eset is megvalósul. Az 1978. évi IV. törvény értelmében a tizenkettedik életévét be nem töltött,

mint törvényi vélelemmel védekezésre képtelennek nyilvánított személlyel létesített szexuális kapcsolat az erőszakos közöszülés vagy – minden más szeméremsertő magatartás esetén – a szemérem elleni erőszak magatartását valószínűsíti meg. A tizenkettő és a tizennégy év közötti sértettek esetében pedig a megrontás tényállása alapozza meg a büntetőjogi felelősséget. A 2012. évi C. törvény értelmében megszűnik a tizenkettedik életévét be nem töltött személyekre vonatkozó azon vélelem, hogy őket védekezésre képtelennek kell tekinteni, mert a törvény explicit módon utal a sértett életkorára, és úgy kapcsol a bűncselekményhez magasabb büntetési tételt. A bűncselekmény súlyosságára figyelemmel a törvény büntetni rendeli továbbá a szexuális erőszak elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő feltételek biztosítását, így például a helyszín előkészítése, lakás biztosítása, kábító hatású anyagok, „szexdrogok” biztosítása.⁶¹ A törvény itt expliciten kifejezésre juttatja azt a kriminalisztikai felismerést, hogy a nemi erkölcs elleni bűncselekmények esetében kiemelkedő szerepe van a helyszín megközelítésének, a támadás módszerének, a helyszín jellegének, elsődleges/másodlagos helyszín meghatározásának, szexuális cselekmények természetének és számának, használt eszközöknek, szóbeli megnyilvánulásoknak, tervezési és elővigyázatossági intézkedéseknek az elkövető részéről. Ugyanis egyes esetekben az erőszakos nemi közöszülés a kettős helyszínű bűncselekményekhez sorolható, elsősorban akkor, amikor nemcsak az erőszak kifejtésének és a közöszülés végrehajtásának helye bír jelentőséggel, hanem az a terület is, ahol a tettes előkészületi cselekményeit, elsősorban a sértettel való megismerkedést, esetleg az ezzel kapcsolatos fondorlatot végrehajtotta. Aki az ilyen kiemelt tárgyi súlyú bűncselekményhez teremt az elkövetőnek a cselekmény végrehajtását elősegítő feltételeket, annak büntetőjogi felelősségre vonása szintén indokolt.

Véleményem szerint – az új törvényi szabályozás mellett is – a nemi erkölcs elleni bűncselekmények nyomozásánál felhalmozott több évtizedes tapasztalatokat és kriminálmódszertani ajánlásokat a jövőben is lehet kamatoztatni. Ennek megfelelően a bizonyításnak továbbra is arra kell fókuszálnia, hogy a közöszülést és annak erőszakos, nem beleegyezésen alapuló jellegét, a sértett esetén lévő, és a nemi szervek tájékán fellelhető sérülések okát feltárja, és a szexuális cselekmény erőszakos voltát kétséget kizáróan igazolja. Ennek megfelelően továbbra is kiemelt szerepe lesz a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak bizonyításában az orvos szakértői és az igazságügyi pszi-

---

⁶¹ Complex Jogtár, Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, Online. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. 2013. IX. 19.–2019. IV. 19., 2013. október 1. 16:35. 95–96. o.

chológus szakértői vizsgálatnak és véleménynek. Előbbi magyarázatot tud adni adott esetben a sérülésekre a hymenális gyűrűn és a végbél tájékán, illetve a feltalált ondomaradványokra is. Utóbbi pedig segít feltárni a sértettek pszichés állapotát, és meg tudja állapítani, hogy a sértettek valóban átélték a kényszerrel, fenyegetéssel véghezvitt szexuális cselekményt, és előadásuk élményszerű, nem kitaláción alapult.

Az új Btk. témánk szempontjából a kényszerítés, az erőszakos közösülés, valamint a szemérem elleni erőszak újraszabályozásával szigorúbb, de igazságosabb, és arányosabb büntetési tételeket határozott meg az új különös részi törvényi tényállásokkal. Az új Btk. a visszatartó hatást azzal is fokozni kívánja, hogy az 52. § (3) bekezdés új rendelkezésként lehetővé teszi a nemi szabadság elleni bűncselekmény elkövetőjének az eltiltását olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében a gyermekkorú vagy fiatalkorú személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve gyermekkorú vagy fiatalkorú személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Ezt a 2011/93/EU irányelv 10. cikke írja elő, amelynek célja a gyermek- és a fiatalkorú személyek fokozottabb védelme.⁶²

---

⁶² Uo. 32. o.